

## Maolainen aika

1967 osallistuin ensimmäisen kerran mielenosoitukseen. Se oli Vietnam-mielenosoitus. Siitä lähtien olen suuremmassa tai pienemmässä määrin aina osallistunut politiikkaan jollakin tavoin. Maolaisen vaiheeni jälkeen olen ollut vaihtoehtoliikkeissä ja vihreissä.

1969 lähdin pyörällä Torpparinmäestä Helsingin keskusmetsän kautta keskikaupungille maolaisten Punakaarti-lehden innoittamana johonkin kokoukseen. Laskiessani kauniissa luonnossa hiekkatietä alas pellolle ja metsään tunsin tekeväni jotain ratkaisevaa, aloittavani uuden vaiheen elämässäni, sillä hetkellä vielä vaimoni hyväksymistä vailla, seikkailun halusta, velvollisuuden tunnosta maailman pelastamista kohtaan.

Vaimoni oli SKDL:ään taipuvainen sosiaalidemokraattisen työläisperheen tytär ja opiskeli sosiologiaa. Hän oli kyllä mukana aktiivisesti erityisesti Suomi – Kiina seuran toiminnassa. Tapasimme ja rakastuimme Satakuntalaisen Osakunnan tansseissa.

Hänen isänsä Iisakki Piittarin kanssa, jonka omakotitalon yläkerrassa asuimme, meillä oli veljellisiä ateistisia keskusteluja ja loputtomia väittelyjä proletariaatin diktatuurista ja demokratiasta. Vaimon tädin mies oli Matti Järvenpää, joka oli SKDL:n kansanedustaja Satakunnasta; hänellä oli sellainen maine, että hän tunsikin jokaisen Satakunnan talon poliittiset mielipiteet. Hän (SKDL) mm tutustutti minut (MLR) ja Iisakin (SDP) kerran eduskuntaan. Vaimon setä Reino Heiskanen oli SKDL:n puheenjohtaja Sonkajärvellä – Sukevan vankila on Sonkajärvellä - ja hänen luonaan tutustuin läheisesti Suomen korpikommunismiin, hän oli minulle myös hyvin läheinen ihminen, siellä kävimme myös ennen ja jälkeen Sukevan työni ja hänkin kävi vaimoineen Helsingissä.

Nykymaailmalle ja tuleville polville olisi varmaankin kaikkein tärkeintä ymmärtää, miksi siihen aikaan me olimme marxilais-leniniläisiä. Mikä sai meidät uskomaan siihen? Uus-vasemmistolaisuuteen uskomisen lienee täysin ymmärrettävää, 60-luvun radikalismi ei sinänsä vaadi selittelyjä, se on sama ilmiö kuin sodan jälkeen SKDL:n ja Paasikiven-Kekkosen linjan nousu, ja nykyään vihreä liike - vihreä liike kokonaisuutena eikä pelkästään puolueena ajateltuna. Parinkymmenen vuoden välein tulee uusi, voimakas edistyksellinen liike, joka sitten kuitenkin sitten vähitellen integroituu yhteiskuntaan uudistettuaan sitä, ja kun sen piirissä ymmärretään, että pohjoismainen porvarillinen demokratia jo sinänsä on tarpeeksi edistyksellinen ja radikaali maailman laajan ja voimakkaan taantumuksen vastapoolina.

Silloin olivat esillä jo aivan samat asiat kuin nykyäänkin vihreissä: rauhanasia, erityisesti ydinsodan uhka, saastuminen ja kehitysmaiden nälkä ja väestönkasvu. Ilkka-Kristian Björklund ja Erkki Tuomioja tekivät asiasta oikein televisio-

ohjelmasarjan, jota kaikki katsoivat, koska siihen aikaan kaikki katsoivat televisiota innokkaasti ja samaa ohjelmaa. Maailma piti pelastaa, naivisti sanottuna mutta todesti.

Mitä sitten piti tehdä? Piti tietysti saada aikaan sellainen yhteiskunnallinen muutos, että nämä katastrofit ehkäistäisiin. Miten se tapahtuisi? Siinä tuli sitten eri linjoja, jonkinlainen vasemmistolainen muutos tietysti oli kaikkien radikaalien mielessä, mutta me maolaiset ajattelimme että maailmanvalankumous olisi se keino, ja Neuvostoliitto oli selvästi jäykistynyt ja epäonnistunut sosialismin malli. Kiinasta ja Albaniasta oli löydettävissä oikea linja, ja me luimme tarkkaan marxismin opukset ja uskoimme niihin. Me emme tunteneet emmekä uskoneet suuren harppauksen nälänhätää 1958 emmekä kulttuurivallankumouksen 1965 – n -67 vääryyksiä. Me luulimme, että Mao yritti estää uuden omia etujaan ajavan kommunistisen yläluokan syntymisen – niin kuin Neuvostoliitossa oli tapahtunut - kulttuurivallankumouksella.

Ei se sen kummempaa ollut. Nyt myöhemmin on selvää, että me suljimme silmämme oman puolemme mahdottomuudelle, sen onttoudelle ja vääryyksille, suoranaيسille hirmuteoille, ja virheille kansan edun ajamisen kannalta, jotka juonsivat jo pitkälle Stalinin ja Lenininkin ajoille, ja joihin uskomiseen muut uusvasemmistolaiset eivät sortuneet. Mutta heidän radikaalisuutensa oli taas pienten opiskelijaryhmien radikaalisuutta, jonka taakse ei olisi voinut saada suuria kansanluokkia, työväestöä ja talonpoikia, vaikka Ranskassa - tietysti juuri Ranskassa sen vallankumousperinteiden takia - meinasi niin käydä 1968. Vietnamin sota oli silloin erityisen radikalisoiva tekijä, näytti siltä, että USA on imperialistinen valtio, joka järjestää äärioikeistolaisen vallankaappauksen ja hyökkää sosialistiseen kehitysmaahan oikeudettomasti. Samoin koko uuskolonialismi kehitysmaissa paljastui meille ja me kannatimme ja tuimme kaikkia sissiliikkeitä kolmannessa maailmassa proletarisen internationalismin nimessä. Tätä samaahan jatkaa nyt globalisaation vastainen radikaali liike maailmassa.

Myös Suomen Kommunistinen puolue ja SKDL olivat selvästi pettäneet asiansa meidän mielestämme, erityisesti koska ne olivat asettuneet NL:n puolelle Kiinaa ja Albaniaa vastaan kansainvälisen kommunismin välienselvittelyssä, mutta myös siksi, että ne antoivat NL:n puuttua asioihinsa ja Suomen asioihin, eivät puolustaneet oikealla tavalla isänmaata, demokratiaa ja kansan päivänkohtaisia vaatimuksia, eikä heillä ollut oikea strategia vallankumouksessa, he uskoivat rauhanomaiseen tiehen. Maolaisten ohjelma oli näinollen, jos puolueen uudistaminen olisi mahdotonta, uuden kommunistisen puolueen perustaminen Suomeen, mikä ei koskaan toteutunut, kun liike sortamalla onnistuttiin ajamaan marginaaliin ja siinä tilanteessa se myös hajosi sisäisiin ristiriitoihin. Niinpä liike lopulta lopetti toimintansa. Liikkeellä ei koskaan ollut mitään virallista ohjelmaa, mikä on yksi osoitus sen lahkolaisuudesta. Toinen lahkolainen virhe oli ettei isänmaan ja demokratian puolustamista kovinkaan näkynyt propagandassa, eikä näissä asioissa pyritty yhteisrintamaan, kolmas virhe oli puolueen rakentamisen linjassa, neljäs oli ettei demokraattisessa sentralismissa onnistuttu vaan johtaminen oli despoottista ja viides oli että Matti Puolakan vastustaminen asiallisissakin asioissa nähtiin luokkavihollisen toiminnaksi. Matti perusti myös

aina fraktion, salaisen eriseuran, aina kun ei itse ollut johdossa, minkä olisi pitänyt olla kiellettyä kommunistisessa järjestössä.

Paljon menestyksellisemmät liikkeet muissa Pohjoismaissa silti myös vähitellen käytännössä kuolivat pois, kylläkin paljon myöhemmin, ne menettivät kannatuksensa ja jäivät aivan pieniksi järjestöiksi. Myös sitten lopulta Albaniankin kommunismi kukistui ja Kiinan linja muuttui markkinataloushenkiseksi. Kambodshan maolaiset Pol Potin johdolla osoittautuivat täydellisiksi murhaajiksi ja hirmuhallitsijoiksi. Maolainen liike kuoli omaan mahdottomuuteensa Suomessa, Pohjoismaissa ja kansainvälisesti, ja niin kuoli myös koko kommunismi lopulta Itä-Euroopassa.

Me siis luulimme, että kommunismi on oikea aate ja vain NL:a seuraavat olivat epäonnistuneet, Kiina ja Albania osoittivat oikean linjan ja pelastaisivat kommunismin. Näin ei ollut eikä näin käynyt. Sosialismi sinänsä aatteena ei ole tietenkään kuollut, mutta sen marxilais-leniniläinen, kommunistinen tulkinta on kuollut, sekä NL:n linja että Kiinan linja.

Koko edistysellinen nuoriso 70-luvun alussa siirtyi virallisiin vasemmistopuolueisiin, liberaaleihin ja keskustaan. Äänekkäimpiä olivat tiedonantajalaiset ja he terrorisoivat 70-luvulla koko opiskelija- ja kulttuurielämää ja monia työväenjärjestöjä ja tehtaita. Minulle on aina ollut käsittämätöntä, kuinka joku saattoi juuri heihin uskoa, vaikka minusta maolaisuuteen uskominen oli ymmärrettävää. Se pitäisi tarkkaan analysoida, miksi taistolaiset olivat niin vahvoja. Siinä vaikutti jonkinlainen suomalaisen älymystön takapajuisuus, joka tuli ilmi jo 30-luvulla kun suuri osa opiskelevaa nuorisoa uskoi IKL:ään ja Akateemiseen Karjala - Seuraan. Toiseksi liikkeellä oli Neuvostoliiton ja käytännössä K-linjan tuki, he pystyivät vallalla ja voimalla syrjimään kilpailijoitaan. Kolmanneksi he näyttivät kovin punaisilta, kun ajoivat sisäpolitiikassa kaikkein kovinta vasemmistolaista linjaa, tämä näkyy täällä Porin Mäntyluodossakin ja Reposaaressa, kun täällä punaisimmiksi itsensä kokeneet työläiset ovat järjestään olleet tiedonantajalaisia. Neljänneksi totuutta Neuvostoliiton sosialismin karmeudesta ja epäonnistumisesta ei oikein tunnettu ja oivallettu Suomessa; vaikka se tiedettiin, sitä ei tiedetty täsmällisesti ja kokonaan, siitä ei myöskään julkisuudessa paljoakaan puhuttu. Viidenneksi kansainvälisen kommunismin ristiriitoja ei tunnettu, Kiinan kannoista vaiettiin ja Suomen omia maolaisia syrjittiin. Kuudenneksi saarislainen liike ei ollut kiehtovan tuntuinen, he olivat jäykistynyttä ja korruptoitunutta työväen aristokratiaa, vaikka jälkepäin ajatellen sosialistiselta ja kommunistiselta kannalta he olivat eniten oikeassa. Seitsemänneksi Suomen maolainen liike oli lahkolainen sisäisestikin eikä kyennyt kilpailemaan tiedonantajalaisten kanssa tasavertaisesti, vaikkei se ehkä olisi kyennyt mihinkään vaikka kuinka hyvin olisi toiminut. Kahdeksanneksi maailma oli jaettu kahteen leiriin, oli kylmän sodan aika, Suomessa tämä sota aiheutti tällaiset rintamalinjat. Yhdeksänneksi, ja tämä on paras ja hienoin asia: heidän menestyksensä jäi lyhytaikaiseksi: me kaikki isänmaalliset ja demokraattiset lopuksi silti voitettiin, koko NL kukistui ja sen valta Suomessa.

Kaiken takana oli Neuvostoliiton valta Suomessa ja Kekkosen myöntöväisyyspolitiikka. Vaikka NL kansainvälisesti oli sosiaali-imperialistinen suurvalta, Suomessa sen vaikutus *näytti* edistykselliseltä, se piti oikeiston kurissa. Se oli silti paljon pahempi imperialistinen diktatuuri kuin mitä edes Suomen oikeisto koskaan on kannattanut, eihän Suomen oikeisto koskaan ole ollut fasistinen tai natsimielinen Lapuan ääriliikettä lukuunottamatta.

Suomessa kummallisesti vain äärioikeisto, Tuure Junnila ja Kauko Kare, sekä ääriivasemmisto, maolaiset, sekä tietysti Veikko Vennamo, ja myös Helsingin Sanomat ainakin kulttuuripalstoillaan, uskalsivat puhua totuuksia NL:sta. Mutta ehkä me maolaiset ja Vennamo olimmekin vain totuuden torvia ja Kekkosen kannattajat olivat paljon viisaampia. Virolainen, Holkeri, Koivisto ja saarislaiset lopulta kaatoivat K-linjan kannattamalla sitä näennäisesti tai ainakin Paasikiven-Kekkosen linjaa.

Sukevalla ei tietenkään ollut mitään maolaista järjestöä, joten siellä olimme vaimoni kanssa paikallisessa SKP:n osastossa. Osaston puheenjohtaja Vatanen oli lähinnä tiedonantajalainen, samoin yksi osastoon kuuluva Sukevan vartija, muut vasemmistolaiset vartijat ja pienviljelijät eivät olleet niin selvästi juuri tiedonantajalaisia. Siellä kuitenkin pysyi politiikasta kärryillä ja näki mitä on korpikommunismi Kainuussa ja Savossa.

Opiskellessamme paljon marxismia 70-luvun alussa ja lukiessamme myös mm vanhoja SKP:n sodanjälkeisiä lehtiä ihmettelimme kuinka vähän SKP:n ja SKDL:n johtajat aikoinaan tiesivät marxismi-leninisin opeista ja yhteisrintamataktiikasta ja -politiikasta. Kirjoitin sitten vielä Sukevallakin SKP:n historiaa, mutta lopetin sen, ja poltin sen käsikirjoituksen alun. SKP:kaan ei koskaan oikein selvittänyt kantojaan Stalinin vainoista, suomalaisten vainoista, suomalaisten kommunistien vainoista, Terijoen hallituksesta ym tabu-asioista, mutta SKP:n mielenosoituksissa ei ainakaan koskaan enää 60-luvulla kannettu Stalinin kuvia vaikka Marxin, Engelsin ja Leninin kuvat olivat esillä.

## **Albanian matka**

Kun olin Helsingin Marxilais-leniniläisen seuran puheenjohtaja ja Petteri Nilsson oli sihteeri, lähetimme vaimomme Kiinan matkalle. Se oli ensimmäinen kulttuurivallankumouksen jälkeinen Kiinan matka ja siitä kerrottiin paljon julkisuudessa, siellä oli mukana myös suomalaisia vaikuttajia, mm ohjaaja Kalle Holmberg ja runoilija Kari Aronpuro. Kiinalaiset olivat olleet kovin viehättäviä ja ystävällisiä.

Itse lähdin kutsuttaessa Albanian työn puolueen 6. puoluekokoukseen 1971. Siellä ei ollut minun kohdallani mitään koulutusta, käskynjakoa, virallisia neuvotteluja tai mitään sellaista ihmeellistä kuin ulkopuoliset saattavat luulla kommunistien

keskinäisestä touhusta. Kaikki keskustelut käytiin päivällispöydässä ja kaikenlaisten tehdas- ym vierailujen yhteydessä, epävirallisesti. Tämä kai on bysanttilainen tapa, niin kuin Suomessakin paljolti on: täällä keskustellaan erityisesti saunassa. Kuljin samassa autokolonnassa uruguaylaisen ja portugalilaisen kokousvieraan kanssa, tämä saattoi olla vihjaus siihen suuntaan että Suomessakin marxilais-leniniläisten olisi isäntien mielestä parasta olla maanalaisia.

Albaniassa oli siihen aikaan tapana, että rajalla turisteilta - turisteiksi pääsi silloinkin Albania-seurojen jäsenet maailmalla vaikka Albaniaa pidettiin suljettuna maana - leikattiin pitkät tukat pois ja vaihdatettiin pois kaikki erikoiset muotivaatteet. Minuun ei koskettu, koska olin kutsuttuna vieraana. He sitten vain vähän naureskelivat pitkälle tukalleni ja sen hetken muodin mukaisille leveille merimieslahkeille. Juuri siihen aikaan Kiinassa oli Lin Piao joutumassa tiukoille ja myös Albanian ja Kiinan välit alkoivat kiristyä. Tästä emme tienneet vielä mitään, mutta hotellin ikkunasta satuin näkemään kuinka albanialainen sotilas varjosti, tarkkaili puolisalaa, Kiinan lähetystön ihmisiä ja ihmettelin mitähän oli oikein menossa.

Norjalaisilla ja ruotsalaisilla maolaisilla oli hienot, kokouksissa päätetyt ja hiotut huolitellut tervehdykset puoluekokoukselle. Minä sutasin jotain paperille lentokoneessa.

Kokous oli pelkkiä yksimielisiä puheita ja taputuksia ja laulua ja pioneerien kukkatervehdyksiä. Enver Hoxha piti monen tunnin puheen. Yhdellä illallisella hän kävi kaikkien ulkomaalaisten kanssa kilistämässä lasia, niin myös minun kanssa, muuten puhuin päällehdän, ”Zeri i Popullit”- lehden, ”Kansan äänen”, toimittajien kanssa. Iltaisin keskusteltiin kaikenmaalaisten kokousvieraiden kanssa, niin että puoluekokous kyllä toimi jonkinlaisena kansainvälisenäkin kokouksena.

Espanjalaiset ja portugalilaiset kävelivät aina ulkona edestakaisin neuvotellessaan vakavia.

Kotimatalla lentokoneessa yksi norjalainen kysyi minulta, että puolustauduttaisiinko Suomessa, jos NL hyökkäisi. Vastasin että ehdottomasti niin tehtäisiin, ja olin sitä mieltä, vaikka tiesin että mm yliopistolla seminaarissa yksi opettaja oli ollut sitä mieltä, että Suomi hajoaisi pahasti, jos sota tulisi. Tsekkoslovakkian miehityksen jälkeen Euroopassa yleisesti lyötiin pitkän aikaa vetoa siitä, hyökkäisikö NL seuraavaksi Suomeen vai Romaniaan. Näin ei onneksi koskaan käynyt, mutta tilanne saattoi olla vaarallisempi kuin koskaan saamme tietääkään.

Myöhemmin n 1975-76 erottuani jo maolaisesta liikkeestä albanialaiset lähettivät jostakin syystä minulle mitään etukäteen tai jälkikäteen ilmoittamatta kasoittain venäjänkielistä kirjallisuutta, Albanian Työn Puolueen historioita ja Enver Hoxhan valittuja teoksia. En tiennyt mitä niille tekisin ja koitin keksiä kaikenlaista, älyttömiä ajatuksia, olinhan sekaisinkin siihen aikaan. Venäläisiä siirtotyöläisiä oli siihen aikaan asumassa Kaanaassa ja sinne ne olisi voinut jakaa

postilaatikoista, mutten tehnyt sitäkään, kun ajattelin, että vaikeuksiinhan he olisivat saattaneet joutua. Lopulta vein kirjat vain kiltisti raumalaisten maolaisten kirjakauppaan.

Tästä syystä töihin Porin mielenterveystoimistoon tuli minua haastattelemaan kaksi suojelupoliisin etsivää. He soittivat ensin ja pyysin heidät työmaalle. Työmaalla esittelin heidät ensin vastaavalle hoitajalle, ettei minua luultaisi hulluksi kun kerron asiasta. He olivat asiallisia virkamiehiä, varsin samanlaisia kuin virkamiehet Sukevallakin. Kerroin etten tiedä miksi he ovat löytäneet kirjoja joissa on osoitteeni – muuta he eivät paljastaneet tiedoistaan - itse vein ne vain kirjakauppaan Raumalle. Sitten keskustelimme mm siitä, salakuunteleeko Suopo vasemmistolaisia, ja he väittivät ettei heillä ole sellaisia valtuuksia. Eli mielestäni he vihjaisivat, että jos joku joskus salakuuntelee niin se on yleensä joku muu. Sitten väitin, etteivät he tarpeeksi paljasta ulkomaisia agentteja, varsinkaan venäläisiä. He sanoivat, että katsopas vaan milloin lähtee diplomaatteja kotiin mistäkin lähetystöstä. Keskustelimme myös yleistä filosofiaa salaisesta poliisista ja toinen heistä oli kovasti sitä mieltä, että jokainen suvereeni valtio tarvitsee salaisen poliisin ja perusteli sitä pitkästi.

## **Tricont ja Demo-paino**

60-luvun lopulla helsinkiläiset radikaalit kokoontuivat Tricont-yhdistyksen piiriin, joka oli keskittynyt kaikkien kolmannen maailman sissiliikkeiden tukemiseen Che Guevaran hengessä. Liikettä vetivät castrolaiset, Kuubaa kannattavat kommunistit Viveca Hedengrenin johdolla. Kuubassahan oli ollut vallankumous 1959. Tämä yhdistys perusti Demo-painon Kruunuhakaan. Tällä painotalolla oli suuri merkitys senaikaiselle liikehdinnälle, kaikki pystyivät painattamaan lentolehtisiä ja vihkosiaan. Tämä on upea esimerkki siitä, kuinka kansa pystyy polkaisemaan tyhjästä kaikenlaisia tarvittavia toimintamuotoja ja välineitä. Monet opiskelivat siellä kirjapainotaidot, mm siskoni Heli, josta tuli ammatiltaan lator.

Tämä painotalo siirtyi vähitellen maolaisten omistukseen, koska he olivat siellä aktiivisimpia työntekijöitä, ja ilmeisesti varakkaimpia kiinalaisten painotuotteiden painamisen takia, ja Tricontin toiminta vähitellen lopahti, osa jatkoi castrolaista yhdistystoimintaa mm Suomi-Kuuba seurassa, osa siirtyi tiedonantajalaisiin, osa sosiaalidemokraatteihin, osa saarislaisiin, osa maolaisiin.

## **ASS**

Akateeminen sosialistiseura, Helsingin sosialististen opiskelijoiden järjestö, oli ainoa SKDL:n järjestö, jossa hetken aikaa oli maolainen johto. Tämä tilanne kuitenkin muuttui n -69 kun osa maolaisista kääntyi tiedonantajalaiseksi ja

tiedonantajalaiset junttasivat seuran itselleen. Tässä kokouksessa olin maolaisten ehdokkaana puheenjohtajaksi, mutta hävisimme äänestyksessä ja puheenjohtajaksi tuli muistaakseni Mellais- niminen opiskelija, joka myöhemmin liittoutui sitten saarislaisten kanssa SKDL:n joissakin kokouksissa.

Seura pysyi sitten taistolaisilla eivätkä maolaiset voineet siinä toimia. Tämä oli suuri vahinko, sillä seura oli hyvin kunnianarvoisa, siellä olivat monet työväenliikkeen johtajat aloittaneet toimintansa. Siellä oli mm Otto Wille Kuusisen keinutuoli, jossa tietysti sitten ylpeinä istuskelimme. Kuusinen oli isäni mielestä Suomen korkeimmalle päässyt suurmies, ainakin poliitikko, hänhän oli NKP:n keskuskomiteassa, ja hän oli myös Stalinin erittäin läheinen neuvonantaja ja Kominternin johtaja, millä asialla hän myös selitteli sitä, ettei pelastanut ystäviään Stalinin vainoista, hän ei puuttunut Neuvostoliiton asioihin vaan ajatteli maailmanvallankumouksen asioita siihen aikaan.

Isäni kirjailijaliiton puheenjohtajan ominaisuudessa laski 60-luvulla seppeleen Kuusisen haudalle Moskovassa. Isännät ihmettelivät miksi hän oikeistolaisena laski seppeleen kommunistin haudalle. Isä vastasi: ”Hän oli suomalainen”.

## **HMLS ja MLR**

Helsingin Marxilais-Leniniläinen Seura (HMLS) sai alkunsa siten, että Matti Puolakka keräsi ympärilleen ystäviään ja lähisukulaisiaan ja he julkaisivat 1967 lähtien kiinalaisten materiaalia ja alkoivat levittää sitä. Sitten jo suuremmalla joukolla he alkoivat julkaista ”Punakaarti”- lehteä ja myydä sitä kaikissa mielenosoituksissa, joita siihen aikaan oli paljon, varsinkin Vietnam-mielenosoituksia. SKP:n johdossa muutamat Kiinan kävijät ja sinne päin ehkä kallellaan olleet henkilöt eivät koskaan liittyneet tähän liikkeeseen tai perustaneet omaa järjestöä. He pysyivät saarislaisissa, kun taas maolaiset kannattivat tiedonantajalaisia ”niin kuin köysi kannattaa hirtettyä”, Jarmo Lavilan linjanveto.

Myös Turussa ja Tampereella ja myöhemmin myös Raumalla oli maolaista liikettä ja perustettiin Marxilais-Leniniläiset Ryhmät (MLR). Kaikki oli aika paljon kiinni aktiivisista yksityishenkilöistä, vetäjistä. Lehden nimi tajuttiin muuttaa ”Lokakuuksi”, ”Punakaarti” oli aika lahkolainen nimi ja toi Suomessa varmaan mieleen paljon ikäviä muistoja, vaikka nimi viittasi myös Kiinan kulttuurivallankumoukseen.

Helsingissä tilanne oli sellainen, että Matti Puolakka keräsi ympärilleen samanmielisiä, valitutti fiksun tuntuisia ihmisiä vuorotellen puheenjohtajiksi ja toimi itse taustalla harmaana eminenssinä ja todellisena johtajana. Järkevät ja itsenäiset ihmiset aina muutaman kuukauden tai vuoden jälkeen riitaantuivat Puolakan kanssa ja lähtivät liikkeestä vieden usein paljon muita mukanaan, mutta Puolakka keräsi uudet opetuslapset ympärilleen ja jatkoi lahkolaista

toimintaansa. Hän kuvitteli että häntä vastustavat olivat luokkavihollisia ja levitti tällaista asennetta opetuslapsiinsa. Lähteneitä oli mm Tauno-Olavi Huotari ym alkuajan johtohenkilöt. Hilkkä Kuusinen, Hertta Kuusisen veljentytär tai siskontytär, mm oli myös mukana maolaisessa liikkeessä Helsingissä ja lähti pois jossakin vaiheessa. Myös luottamusmiehiä työpaikoilta oli jonkin verran.

Puolakka on jatkanut tätä opetuslasten keräämistä ympärilleen nykypäivään asti vaikka MLR:n toiminta lopetettiin ja sitä seuranneen vaihtoehtoliike Idun toiminta myös. Viimeisenä uskollisena lähti aivan muutama vuosi sitten kovalla metelillä, Matti Puolakan lehdistössä haukkuen, Raimo Laakia, joka melkein ainoana alkuaikojen aktiivina minun lisäkseni oli toiminut myös aktiivisesti vihreissä. Siskoni Heli Santavuori on vieläkin jäänyt opetuslapseksi, vaikka liikkeen nykyisestä linjasta ei saa mitään selvää, he harrastivat ensin kaikkia kulttuuriasioita ja nyt tutkivat mm ihmisen esihistoriaa.

Minä olin jossain vaiheessa vuoden verran puheenjohtajana ja riitaannuin sitten Puolakan kanssa kun en saanut olla todellinen johtaja vaikka minut oli sellaiseksi valittu. Poliittinen kiistamme koski lähinnä tiedonantajalaisiin suhtautumista, mutta myös puolueen rakentamisen linjaa. Minä olin sitä mieltä, että tiedonantajalaiset pitäisi kaikin puolin paljastaa NL:n ohjuksiksi, sosiaali-imperialismin edun ajajiksi Suomessa ja heitä pitäisi suoraan ja täsmällisesti arvostella ja vastustaa. Puolakan mielestä heidän kanssaan piti liittoutua saarislaisia vastaan. Jarmo Lavila kehitteli tästä taitavan taktisen linjan ja sen takia minun linjani hävisi, Jarmo Lavilaa kunnioitettiin, mutta Puolakkaa epäiltiin hieman huithapeliksi, minä olin tulokas. Puolueen rakentamisessa toinen osapuoli muodosti ruotsalaisten maolaisten linjasta oman versionsa: ensin on opiskeluvaihe, sitten propagandavaihe ja sitten agitaatiovaihe ja sitten perustetaan puolue kaikkeen toimintaan. Nämä vaiheet käsitettiin varsin jäykästi. Minä puolestani katsoin, että tulisi koko ajan toiminnan yhteydessä opiskella, vaikka opiskelulla olisikin siinä vaiheessa pääpaino, sitten toiminnan yhteydessä tehdä propagandaa, vaikka propagandalla siinä vaiheessa olisikin pääpaino jne. Liikkeen toimintamalli alussa paljolti olikin sitä, että perustimme opintoryhmiä opiskelemaan marxismi-leninismia. Näissä ryhmissä kävi paljon ihmisiä, joista sitten osa rekrytoitui toimintaan.

Jos SKP:n keskuskomitea todellisuudessa johti kaikkia kolmea suuntausta, pelasimme vaan kaikki hyvin yhteen, tai sitten olimme hölmöjä. Tämä jäänee ikuisiksi arvoitukseksi. Myös SDP saattoi puolestaan johtaa joitakin SKDL:n suuntauksia.

Bjarne Nitovuori, Kari Varis ja monet muut lähtivät kanssani pois liikkeestä. Kaikki olemme vähitellen luopuneet koko maolaisuudesta ja marxilaisuudestakin melko totaalisesti. Pitkään kävimme kirjeenvaihtoa politiikasta, Bjarne alkoi heti epäillä koko kommunismia, minulla oli tiettyä sinnikkyyttä tällaisesta ajatusmaailmasta luopumisessa, halusin ettei asian myönteisistä ja tosista puolista luovuta liian helposti.

Lähdettyäni MLR:stä siellä oli välillä mm pämppä-linja, jolloin liike järjesti suuria juhlia, joissa oli paljon väkeä ja liikkeellä oli paljon kannatusta, vaikka toiminta

oli varsin epäpoliittista ajoittain. Hyvän lauluyhtyeen muodostaminen oli joskus tärkeämpää kuin politiikka. Tämä kaikki johtui ehkä siitä, että tiedonantajalaiset olivat voittaneet taistelun aktiivisten työläisten ja opiskelijoiden sieluista ja heillä oli hegemonia poliittisessa toiminnassa. Veli-Matti Loirin laulamien Eino Leino runojen sävelet mm ovat näiden aikojen hengenviljelyn tuotetta, miltei vohkittu varsinaiselta säveltäjältään, Loiri ei tietenkään ollut näissä riennoissa mukana, mutta jossain hänen säestäjänsä tutustuivat säveliin.

Matti Puolakan taustasta on syytä mainita, että hän oli vasemmistolaisesta työläisperheestä ja hänen perheestään oli muutamia mukana liikkeessä. Hänen isänsä kuulin varoittavan Mattia, ettei saisi polttaa siltoja takanaan.

MLR:n linjanvedot Suomen politiikassa ja ammattiyhdistysliikkeessä on dokumentoitu Punakaarti- ja Lokakuu-lehdissä, kerron tässä vain omia täydentäviä muistelmiani.

## **Kiinan lähetystö**

Varmaan kaikkia kiinnostaa suunnattomasti, kuinka paljon Kiinan lähetystö Suomessa tuki, rahoitti tai ohjasi jne Suomen maolaisten toimintaa. Tätä en minäkään täysin tiedä. Missään kokouksissa ei missään vaiheessa ollut mitään virallisia taloustietoja mistään tuista eikä puuttumisista eikä ohjeista. Kuitenkin kävimme aika monta kertaa lähetystössä erilaisissa kokoonpanoissa päivällisillä ja illallisilla ja coctail-tilaisuuksissa ja keskustelimme syvällisestikin politiikasta. Suullisten puheiden mukaan olen kuullut, että tukirahaa annettiin vain kiinalaisten omien kirjoitusten kääntämiseen ja julkaisemiseen, en tiedä näkyvätkö nämä rahat missään kirjanpidoissa.

Yleisesti ottaen eivät kiinalaiset eivätkä albaanialaisetkaan puuttuneet politiikkamme sisältöön vaan he korostivat omiin voimiin luottamista, meidän piti itse muotoilla linjamme. Tämä kuitenkin vaihteli henkilöstä toiseen lähetystössä, matkoilla, ym tapaamisissa. Toiset halusivat aktiivisesti neuvoa, toiset vain keskustelivat. Näin ovat muutkin kertoneet. Kerran Kiinan keskuskomitea lähetti lähetystöstä kauttani suullisen viestin HMLS:n jäsenille. Tuskin osasin täysin sanatarkasti sen toistaa, niin kuin tarkoitus varmaankin olisi ollut. Se oli ympäröivä diplomattinen tervehdys ja lausunto jostakin ajankohtaisesta tärkeästä poliittisesta tapahtumasta.

Meillä ei ollut paljoakaan neuvoja puolestamme annettavana valtioiden politiikkaan ja toimintaan, olimmehan vain pieni järjestö. Nixonin vieraillessa Kiinassa meidän mielipiteitämme kysyttiin aivan henkilökohtaisesti jokaiselta erikseen päivällispöydässä ja kuunneltiin tarkkaan, koimmeko sen petturuudeksi Kiinan taholta, kun Vietnamin sota oli vielä menossa, ja meistä moni oli Vietnamliikkeen aktiivi. Ei meillä kenelläkään mitään neuvottelemista vastaan ollut ja yritimme parhaamme mukaan analysoida ja ymmärtää tapahtumaa.

Lähetystössä cocktail -kutsuilla tavattiin myös Suomen poliittisia huippujohtajia ja sotilasjohtajiaakin, joiden kanssa joskus pientä epävirallista mielipiteidenvaihtoaakin tapahtui.

## **FNL-komitea**

Vietnamin FNL:n tukemiseksi Suomeenkin perustettiin FNL-komitea. Minä olin siinä pitkään varapuheenjohtajana. Liike oli hyvinkin voimakas ja näkyvä, parhaimpina aikoina keräsimme näkyvästi, FNL:n lippujen alla viikottain rahaa FNL:lle kadunkulmissa keskellä Helsinkiä ja muissakin kaupungeissa.

Yhtenä vuonna olin kolme kertaa pidätettynä lentolehtisten jakamisesta (talonmiehet suuttuivat Kulttuuritalon ja makkaratalon edustalla roskaamisesta) ja laittoman mielenosoituksen yrittämisestä (USA:n ulkoministeri lentoasemalla).

Helsingissä FNL-komiteassa johdossa oli erityisesti monta korkeatasoista ruotsinkielistä intellektuellia, opiskelijaa, jotka olivat saaneet innoituksensa Ruotsin Vietnam-liikkeestä, ja muotoilimme politiikkamme Ruotsin mallin mukaiseksi yhteisrintamaksi kolmen tunnuksen alle, joiden piti yhdistää kaikki jotka olivat samaa mieltä Vietnamin tukemisesta. Keräämämme rahat lähetettiin lyhentämättöminä ja ilman ehtoja niiden käyttämisestä suoraan FNL:lle Vietnamiin. Julkaisimme ”Vietnam Voittaa”-lehteä, jolla oli suuri leviikki ja järjestimme mielenosoituksia, joista suurimmassa, silloin kun USA laajensi sotaa Kambodshaan, oli 5000 henkeä. Nämä opiskelijat onnistuivat osaltani vähitellen värväämään myös HMLS:n jäseniksi ja he olivat siellä kantavana voimana kunnes yksitellen riitaantuivat Matti Puolakan kanssa. Yksi heistä, Thomas Brunila, tapasi sitten Kiinassa itse puhemies Maon ja kuvattiin hänen kanssaan.

1975 Vappuna lopulta FNL marssi Saigoniin ja USA ajettiin pois Vietnamista. Vietnam voitti. Ironisesti kyllä, Suomessa oli juuri FNL-komitea lopettanut toimintansa ja Vietnam Voittaa – lehti lakkautettu. Tämä johtui Vietnam-seuran painostuksesta.

## **Kiina-seura**

Suomi-Kiina seurassa maolaisilla oli tietenkin paljon vaikutusvaltaa ja seurassa yhteisrintamana oli myös paljon Suomen kulttuurielämän ja päivänpolitiikan vaikuttajia. HMLS valtasi seuran ja saarislaiset toimihenkilöt heitettiin pois. Kaarina Andersson, se Petteri Nilssonin entinen naisystävä, joka myös oli ensimmäisellä kulttuurivallankumouksen jälkeisellä Kiinan matkalla, hoiti heidän tehtäviänsä siitä lähtien, ja hyvin hoitikin. Seuran toiminta voimistui huomattavasti ja HMLS onnistui pitämään seuran yhteisrintamana ja

kulttuurihenkilöt mukana toiminnassa. Seura on hyvin pärjännyt sitten edelleenkin ilman MLR:ää.

## **Suomi-Albania seura**

Jotkut hieman erikoislaatuiset ihmiset innostuivat perustamaan Suomi-Albania seuran. He eivät olleet maolaisia vaan liikemiestaustan omaavia henkilöitä. Näyttelijöitä ja muita kulttuurihenkilöitä oli myös mukana, Yrjö Tähtelä mm.

Vuonna 1980 olin toimittaja Reijo Härkösen kanssa Albania-seuran matkalla Albaniassa. Silloin en ollut enää maolainen, olin vain SKDL:ssä ja siinäkin vain Poriin muuton takia. Hieno matka sekin, nyt siellä ei ollut niin juhlallista, kun ei ollut puoluekokouksen juhlatunnelmaa. Matkasta on kirjoitettu seuran lehdessä [\[1\]](#).

HMLS:n linjana oli jossakin vaiheessa, että Kiina-seurassa oltaisiin enemmän kulttuuripitoisia ja Albania-seura yrittäisi enemmän tuoda ystävyysmaan poliittisia linjauksia esiin propagandistisessa mielessä.

## **Vietnam, Palestiina, Tsekkoslovakia, Metallin lakko, Puola, Afganistan, Tsetsenia, Irak**

Vietnamin sodalla oli suuri vaikutus länsimaiden nuorisoon. Silloin olimme varmoja, että vietnamilaiset olivat oikeassa ja USA väärässä. Nykyään on pakko myöntää, että kyllä kommunismin vastustamisessa ja demokratian puolustamisessa myös on jotain itua. Mutta pitikö USA:n aina tukea kaikkia äärioikeistolaisia hallituksia? Kyllä USA:n politiikassa on paljon vikaa ja puhdasta imperialismia ja kapitalismin puolustamista demokratian ja vapauden varjolla. Toisaalta kuitenkin ei sitä vapauden puolustamistakaan halpana saa pitää.

Palestiinan kysymyksessä HMLS oli palestiinalaisten puolella Israelia vastaan. Nykyään, kun olen perehtynyt huolellisesti juutalaisten historiaan, olisin kyllä mieluummin puolueeton tai enemmän Israelin puolella. Myös arabimaat Israelin lisäksi ovat sortaneet palestiinalaisia, mitä palestiinalaisten propagandassa ei paljoakaan tuoda esille.

FNL-komiteassa joskus mietittiin, pitäisikö Palestiinan kysymys ympätä liikkeen toimintaan. Ymmärsimme kuitenkin keskustelun jälkeen, että se olisi väärää yhteisrintamapolitiikkaa, Vietnam-liikkeen tuli keskittyä omaan asiaansa ja Palestiinan kysymyksen esiin ottaminen olisi hajottanut yhteisrintamaa, varmasti nimittäin israelilaisia kannattavia myös oli mukana Vietnam-liikkeessä. Tässä

asiassa Matti Puolakka ymmärsi parhaiten millaista linjaa HMLS:n pitäisi vetää FNL-komitean sisällä.

Tsekkoslovakkian miehityksen aikana 1968 maolaiset osallistuivat mielenosoituksiin aktiivisesti – minä olin vielä maalla, enkä ollut silloin vielä maolainen - vaikka pahat kielet väittivät, että he seisoivat porraskäytävässä ja sanoivat että tämä on porvariston mielenosoitus. Näin tekivät vain tiedonantajalaisiin sittemmin liittyneet entiset maolaiset. Tämä miehitykseen suhtautuminen muutenkin oli sitten vedenjakaja Suomen vasemmistolaisessa liikkeessä. Maolaiset sen joka tapauksessa jyrkimmin ja päättäväisimmin tuomitsivat silloin ja myöhemminkin.

Puolan solidaarisuusliikkeen synnyttyä maolaiset olivat jo lakanneet toimintansa, mutta puolalaisia tukevia vihkosia vielä julkaistiin ja solidaarisuusliike yritettiin polkaista liikkeelle Helsingissä. Siitä ei kuitenkaan tullut oikein mitään. NL:n hyökättyä Afganistaniin Suomessa ei kyetty perustamaan mitään solidaarisuusliikettä afganistanilaisille.

Puolan sotatilan alettua myin heti seuraavana päivänä Porin kävelykadulla solidaarisuus-merkkejä ja ihmiset olivat kovin myötämielisiä asialle. Tämä toiminta ei liittynyt mihinkään järjestötoimintaan ja oli vain oma ideani. Kun sitten ei myöskään ollut enää mitään järjestöä, mille tilittää rahat, tarjosin niillä rahoilla aterian Greenpeace:n pojille kun nämä olivat Porissa Vuorikemian saastuttamista vastustamassa<sup>[2]</sup>. Mutta nämä ovatkin jo enemmän vihreitä asioita. Vihreisiin ei vanhoista maolaisista monikaan lähtenyt ja vihreät taitavat olla siitä vain onnellisia, he pelkäävät kovasti punaiseksi leimautumista aina kaikissa vaaleissa. Kuitenkin he ovat tehneet sellaisenkin poliittisen virheen, että ovat ottaneet yhdeksi keulakuvakseen entisen tiedonantajalaisen, Satu Hassin. Hassi on ihan hyvä ja taitava poliitikko, minäkin olen ihan hyvissä väleissä taustoistamme huolimatta, mutta entistä tiedonantajalaista ei saisi laittaa vihreissä johtavaan asemaan, niin suuri viha heitä kohtaan on Suomen kansassa.

Tsetsenian sodassa ei Suomessa ole pystytty rakentamaan solidaarisuusliikettä tsetsenialaisille, vaikka entiset maolaiset ovat jotain tällaistakin yrittäneet. Siellä tilanne onkin niin kamala ja sotkuinen että parasta olisi vain jonkinlainen humanitäärinen avustustoiminta ja Venäjän likaisten toimien paljastaminen ja vastuullisten paljastaminen, samoin toisenkin puolen.

Terroristien puolella maolaiset eivät koskaan ole olleet, itse asiassa maolaisten propaganda, korkeatasoinen kommunistisen teorian selvittäminen, oli yksi syy siihen myönteiseen asiaan, ettei Suomessa syntynyt mitään Punaisia Prikaateja tai vastaavia niin kuin Saksassa, Italiassa ja Ranskassa, vaikka silloiset terroristit vielä käsitettiin osittain poliittisessa linjassaan harhautuneiksi ystäviksi eikä pelkästään vihollisiksi. Tämä on Matti Puolakan historiallinen ansio Suomen politiikassa. Nykyiset rintamajaot ovatkin sitten kaikin puolin toisenlaiset kuin Suomen maolaisten toiminnan aikana, kylmän sodan aikana, nykyinen terrorismi on täysin tuomittavaa miltä tahansa sosialistiselta tai demokraattiselta tai vaikka islamilaiselta kannalta, vaikka olisi kuinka radikaali.

Yksi maolaisten vika, missä NL saattoi olla enemmän oikeassa, oli ydinsodan uhan väheksyminen. NL pysyi tässä asiassa järkevällä linjalla paitsi että sen piti varustautua niin tuhottomasti.

## **Metallin lakko**

Metallityöläisillä oli jossakin vaiheessa merkittävä lakko. Tämän lakon aikana HMLS johdollani vaihtoi sujuvasti FNL-keräyslippaisiin metallin lakkoa tukevat päällysteet ja taas olimme kadulla keräämässä rahaa<sup>[3]</sup>. Kun menimme sitten luovuttamaan rahoja ja osoittamaan solidaarisuutta jonkin opiskelijoiden tukijärjestön nimissä lakkotoimikunnalle, minut valittiin tähän tehtävään yhdessä Jaakko Laakson kanssa, joka yritti kovasti saada minut poistamaan mao-merkin rinnastani, mutta mitä se hänelle kuului, me olimme sitä paitsi oikeasti tehneet suurimman työn. Hänen kanssaan olimme maolaiset usein nokikkain kaikissa keskusteluissa ja toimintojen järjestelyissä. Tiedonantajalaiset laittoivatkin hänet maolaisten vastaisen taistelun koordinaattoriksi. Mitähän koiruuksia hänkin on meikäläisille tehnyt?

## **Irakin sodat**

Kun Saddam hyökkäsi Kuwaitiin, kansainvälinen liittoutuma USA:n johdolla ajoi irakilaiset pois sieltä. Tämä oli täysin oikeutettu sota, Suomikin oli siinä liittoumassa.

Kun USA nyt terrorismin vastaisessa sodassaan hyökkäsi Irakiin, tilanne oli aivan toinen, ja hyökkäykselle olisi pitänyt saada YK:n tuki, jolloin se olisi ollut oikeutettua kansainvälisen sotarikollisen pidättämistä, ja muitakin perusteluja olisi ollut aivan riittävästi. Nyt se on vaarallinen ennakkotapaus hyökkäyksien syiden selittämistä. YK:n olisi pitänyt antaa lupa ja USA ei olisi saanut hyökätä ilman valtuutusta. Minusta kuitenkin rauhanmielienosoittajat ennen sotaa asettuivat Saddamin puolelle ja mm kurdeja vastaan, mitkä asiat eivät ole oikein. Puolustin tätä mielipidettä voimallisesti Porin vihreiden kokouksessa, jossa oli muutama innokas mielenosoittaja, ja sain kovat haukkumiset yhdeltä vihreistä, Joop Wassenaarilta.

---

[1] Albania-tiedote 2/80

[2] Olkoon se tilitys tässä. Tämä ei ollut aivan oikein merkin ostaneita kohtaan, asiahan ei ole aivan täsmälleen sama, mutta en minä niitä rahoja itsekään olisi voinut pitää.

[3] Tämä saattaa tuntua väärältä FNL-komitean kannattajien mielestä, mutta keräyslippaat olivat HMLS:n ja Demon omaisuutta eivätkä FNL-komitean omaisuutta.